

Лебедик Леся Вікторівна

*д.пед.н., доцент кафедри спеціальної освіти і соціальної роботи
Полтавський національний педагогічний університет імені В. Г. Короленка (Україна)*

ФОРМУВАННЯ КЛЮЧОВИХ КОМПЕТЕНЦІЙ ОСОБИСТОСТІ СУЧАСНОГО МАГІСТРА ЕКОНОМІКИ ПІД ЧАС ПЕДАГОГІЧНОЇ ПІДГОТОВКИ

JEL classification: I20; I23; I29

Якість освіти сьогодні прийнято вимірювати не у знаннях і вміннях, а у відповідних до вимог суспільства компетенціях, адже можна бути освіченим але не компетентним – не зможти проявити (мобілізувати) свої знання у конкретній ситуації. Однак, професійна компетентність багатьох магістрів економіки чітко прив'язана до конкретних потреб індустріального суспільства, яке здає свої позиції. Суспільство знання, яке йде на його зміну, в більшій мірі орієнтується на зовнішній світ і йому потрібний інший тип магістра економіки як носія ідей цього суспільства [4, с. 145; 5, с. 268–272].

Ключові компетенції ми розглядаємо як такі, що необхідні людині для соціалізації в реальному житті. Нами з'ясовані основні напрями ключових компетенцій: політичні і соціальні компетенції; компетенції, необхідні для життя у полікультурному суспільстві; комунікативні компетенції; компетенції, пов'язані з появою суспільства інформації; здатність вчитися все життя як основа неперервної підготовки у професійному плані, а також особистому і громадському житті [1, с. 117–123; 2, с. 77–82; 3; 4, с. 145–150].

Здійснюючи педагогічну підготовку магістрів економіки слід мати на увазі той факт, що на сферу освіти специфічно впливають такі тенденції постіндустріальної економіки: стрімкий розвиток інформаційної «суми технологій» як спосіб подальшого підвищення ефективності всіх видів виробництва, оскільки їхні техніко-технологічні можливості досягли своєї природної межі; збереження і підвищення рівня ефективності суспільного виробництва, яке стає науко- й енергоємнішим, дорожчим і безлюдним, безвідходним і високопродуктивним; високий рівень інформатизації і комп'ютеризації виробництва, поширення гнучких автоматизованих виробництв, цехів і заводів-автоматів, автоматизація розумової праці працівників ведуть до відмирання професій і появи «універсального працівника»; суттєва зміна структури зайнятості – перерозподіл працівників із матеріального виробництва в сфері інформатизації, культури, охорони здоров'я, освіти, сервісу, дозвілля; значні витрати «робочого» часу на саморозвиток і самовдосконалення людини – ймовірно, що «найкориснішим для суспільства часом стає вільний час індивіда»; відмова від інформаційного навчання в підготовці кадрів на користь методологічного, коли працівник вміє самостійно знаходити і раціонально використовувати необхідну інформацію; нові інформаційні технології навчання суттєво скоротять терміни засвоєння освітніх стандартів, а традиційна професійна освіта буде втрачати свою актуальність; процеси інтеграції і диференціації наукового знання, інтеграції технічного і гуманітарного знання будуть замінені структуруванням банків даних і знань, створенням гіпертекстів, при цьому доступ до них буде відкритим для переважної більшості населення шляхом вмілого формування запиту (вміння шукати, відбирати, аналізувати і оцінювати інформацію); у структурі особистості незначне місце займе професійна спеціалізація і рівень кваліфікації працівника, а головне місце займе оволодіння ключовими компетенціями ми і залучення до загальнолюдських цінностей; високі технології і техніка суспільного виробництва інтенсивно проникають у домашнє господарство і повсякденний вжиток, особливо в частині інформатизації сім'ї, побуту; подолання відчуження людини від процесу і результатів праці, які мають самоцінність для розвитку і самореалізації людини в житті; розширюється суспільний сектор науки, коли заняття науковою діяльністю стає можливим для будь-кого, хто бажає і підготовлений, – все більша кількість людей залучається до виконання і

кваліфікованого використання результатів наукових досліджень, орієнтованих на вирішення практичних завдань; все більшу частку займає освіта за індивідуальними планами, яка враховує психолого-фізіологічні, генетичні та інші якості людини, що вимагатиме від вчителя не стільки дидактичної, скільки управлінської компетентності [4, с. 145–146].

Але акцент у сучасному суспільстві робиться не просто на компетенціях, а на ключових компетенціях. Ключова компетенція – визначальна компетенція, тому що вона відповідає умовам реалізації, які не є обмеженими чи занадто специфічними, але є у деякій мірі універсальні. Щодо підготовки легко зрозуміти, чому віддають перевагу розвитку компетенцій «широкого спектру», здатних проявити себе у різних ситуаціях і умовах.

На нарадах і семінарах Ради Європи обговорювалися, у тому числі і проблема ключових компетенцій, список яких у контексті підготовки фахівця виглядає таким чином [4, с. 146–147]. *Вивчати*: вміти знаходити користь у досвіді; організовувати взаємозв'язок своїх знань і впорядковувати їх; організовувати свої власні прийоми навчання; вміти вирішувати проблеми; самостійно навчатися. *Шукати*: замовляти різні бази даних; опитувати оточення; консультиватися у експертів; отримувати інформацію; вміти працювати з документами і класифікувати їх. *Думати*: організовувати взаємозв'язок минулих і сучасних подій; критично ставитися до різних аспектів розвитку наших суспільств; самостійно протистояти невпевненості і складності; займати позицію в дискусіях і виробляти свою власну думку; бачити важливість політичного і економічного оточення, у якому відбувається навчання і робота; оцінювати соціальні звички, пов'язані зі здоров'ям, споживанням, а також з оточуючим середовищем; вміти оцінювати твори мистецтва і літератури. *Співробітничати*: вміти співробітничати і працювати в групах; приймати рішення; улагоджувати конфлікти; вміти домовлятися. *Братися за справу*: включатися в проект; бути відповідальним; ввійти в групу чи колектив і внести свій вклад у загальну справу; довести солідарність; вміти організовувати свою роботу; вміти користуватися обчислювальними і моделюючими приладами. *Адаптуватися*: вміти використовувати нові інформаційні і комунікативні технології; довести гнучкість в умовах швидких змін; показати стійкість перед труднощами; вміти знаходити нові рішення.

Цей список ключових компетенцій не є вичерпним і кінцевим. Зі змінами у соціально-економічному житті суспільства і з розумінням тих чи інших загальнокультурних проблем і вирішення протиріч будуть висуватися нові вимоги до ключових компетенцій, які формуються освітою і самоосвітою. Якщо загальні ключові компетенції складають загальнокультурну компетентність будь-якого фахівця, у тому числі й магістра економіки, то професійно спрямовані компетенції складають його професійну компетентність і професійну здатність.

Література

1. Лебедик Л. Інтерактивне модульне навчання як чинник формування педагогічної компетентності майбутнього викладача економіки. *Зб. наук. пр. Уманського держ. пед. ун-ту імені Павла Тичини* / гол. ред. Мартинюк М. Т. Умань: ПП Жовтий О.О., 2009. Ч. 3. С. 117–123.
2. Лебедик Л. В. Компоненти структури педагогічної компетентності магістра економіки. *Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка*. 2009. Вип. 46. С. 77–82.
3. Лебедик Л. В. Педагогічна підготовка магістрів у вищих економічних навчальних закладах: монографія. – Полтава: РВВ ПУЕТ, 2011. – 165 с.
4. Лебедик Леся. Формування загальних і професійних компетенцій як основи професійної культури магістрів економіки. *Молодь і ринок*. 2009. № 2 (49). С. 145–150.
5. Стрельников В. Ю. Модернізаційні процеси у структуруванні педагогічної компетентності магістра економіки. *Авіаційна та екстремальна психологія у контексті технологічних досягнень* : зб. наук. пр. / за заг. ред. Л. В. Помиткіної, Т. В. Вашеки, О. В. Сечейко. К. : Аграр Медіа Груп, 2017. С. 268–272.